

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

*Бондарева Г.П., здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Федотова І.В., д.е.н.,
проф. кафедри менеджменту,*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Раціональне та ефективне використання всіх видів ресурсів підприємства являє собою сукупність правових, організаційних, наукових, фінансових та інших заходів і параметрів, спрямованих на досягнення розвитку підприємства на основі поєднання економічних функцій та ефективного використання потенційних ресурсів.

Теоретичні засади раціонального використання ресурсів підприємства передбачають комплексний підхід щодо досягнення ефективності процесів пошуку, мобілізації, накопичення та розподілу ресурсів, а також планування, контролю, моніторингу та інших процедур, спрямованих на ефективне та раціональне використання ресурсів і зниження ризиків у діяльності підприємства.

Теоретичні засади раціонального використання ресурсів підприємства слід розглядати за наступними складовими [1-5]: природа ресурсів та їх види, пропозиція ресурсів, ресурсний потенціал, управління ресурсами, взаємодія ресурсів, організаційно-економічний механізм управління ресурсами підприємства та ефективність раціонального використання ресурсів.

Розглянемо кожну зі складових більш детально.

1. Природа ресурсів та їх види.

Як складна система, підприємство набуває, з'єднує, споживає, відтворює та розподіляє різні види ресурсів [1]. У кожному секторі економіки як кількість, так і зміст ресурсів відрізняються. Нестача ресурсів є перешкодою для успішного формулювання та реалізації стратегій економічними суб'єктами. Важливість ресурсів полягає в їх здатності формувати оптимальну стратегію підприємства та принципово важливий вплив на партнерське оточення підприємства в процесі визначення його бізнес-цілей. Стратегічне планування, визначення тенденцій зовнішнього середовища та перспектив розвитку відповідного бізнесу, формування напрямів розвитку підприємства обґрунтовують необхідність концентрації усіх видів ресурсів.

2. Пропозиція ресурсів.

Сучасний етап характеризується швидкою появою нових видів ресурсів, джерел їх формування та методів оцінки. Нові ресурси потребують обґрунтованих методів, прийомів і правил забезпечення ресурсами підприємницької діяльності.

Забезпечення ресурсами є однією з найважливіших функцій, виконання якої визначає рівень розвитку будь-якого суб'єкта господарювання та ефективність його функціонування. Вивчення його закономірностей необхідне для раціонального, ефективного та своєчасного формування і розподілу ресурсів, необхідних для кожного виробничого циклу продукту або послуги.

Під ресурсним забезпеченням розуміється виробництво і відтворення, в процесі якого розподіляються і використовуються необхідні ресурси з оптимальним формуванням витрат і доходів. Цей процес є основоположним для стратегічного управління всім комплексом діяльності [2].

Механізми ресурсного забезпечення - це система елементів, необхідних для розподілу та перерозподілу ресурсів суб'єктом господарювання та його структурними підрозділами, а також для переведення ресурсів з однієї форми в іншу [3].

3. Ресурсний потенціал.

Доцільно припустити, що ресурси однакової кількості та якості можуть мати різний потенціал залежно від ступеня їх використання. Таким чином, ресурсний потенціал характеризує не тільки різні види ресурсів, але й ступінь їх використання, а також їх роль і спрямованість у досягненні ефективних результатів.

4. Управління ресурсами.

У процесі діяльності підприємства його ресурси взаємодіють і дають результати у вигляді виробленої продукції, наданих послуг, виконаних робіт, виручки від їх реалізації та прибутку. Отримані результати є реальною основою для розробки поетапного процесу формування ресурсів на новому якісному рівні та економічного розвитку підприємства. На першому етапі підприємство несе сукупні витрати, пов'язані з формуванням джерел формування ресурсів. До них відносяться витрати, пов'язані з відкриттям підприємства, управлінням та матеріально-технічним забезпеченням формування джерел формування ресурсів, погашенням різного роду заборгованостей, одноразові витрати у вигляді капітальних інвестицій, витрати на придбання сировини та матеріалів тощо. На другій стадії відбувається перетворення ресурсів на товари та

послуги. На третьому етапі здійснюються сукупні витрати, пов'язані з відновленням ресурсів на розширеній основі (тобто пов'язані з отриманням прибутку). Це пов'язано з продажем товарів і послуг споживачам. Оскільки будь-який елемент ресурсної бази впливає на формування, швидкість і узгодженість цих потоків, управління ресурсами є необхідною умовою підвищення якості управління фінансовими потоками компанії. З цієї точки зору, управління ресурсами - це діяльність, що здійснюється підприємствами з метою оптимізації використання наявних ресурсів [2]. Критерії оптимальності можуть бути різними залежно від цілей підприємства.

5. Взаємодія ресурсів.

Розглядаючи функціонування підприємства як мережу процесів використання ресурсів, слід підкреслити актуальність системного підходу до визначення взаємопов'язаних процесів. Правильна постановка реальних цілей підприємства та оцінка їх досяжності є результатом вибору найкращих ресурсних рішень з низки варіантів, реалізації цих завдань та коригування раніше визначених рішень у зв'язку зі зміною умов використання ресурсів у процесі виробництва, реалізації продукції та систематичного моніторингу економічної ефективності господарської діяльності підприємства. Результатом цього процесу є результат процесу прийняття рішень [4]. Ефективність використання ресурсів визначається показниками фінансового стану, фінансових відносин з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможності та фінансової стійкості. Тому вихідною моделлю оцінки ефективності використання ресурсів, що використовується в теорії та практиці, є співвідношення між економічними результатами і витратами (ресурсами) [4].

6. Організаційно-економічний механізм управління ресурсами підприємства повинен включати наступні елементи: структуру управління, що базується на даних, які генеруються, дозволяє здійснювати оперативне планування, контроль та коригувальні дії, з чіткою системою розподілу повноважень; методи, способи та інструменти управління; багаторівневу систему бюджетування та систему підготовки консолідованої фінансової звітності підприємства; управлінський персонал, підготовлений для роботи з новими технологіями та технічної підтримки системи управління ресурсами.

Створення такої структури управління ресурсами має залежати не тільки від організаційної структури, але й від функціонального

розподілу елементів управління підприємством відповідно до критеріїв та завдань управління ресурсами. Передбачення змін зовнішніх умов, прогнозування наслідків прийнятих рішень та обґрунтування необхідної своєчасної реакції керівництва підприємства на очікувані наслідки досягається шляхом перерозподілу наявних та залученням додаткових фінансових, матеріальних і трудових ресурсів.

7. Ефективність раціонального використання ресурсів.

Визначення критеріїв ефективності управління ресурсами в системі індикаторів базується на використанні довгострокових, проміжних та короткострокових критеріїв виробництва як здатності виробляти велику кількість продукції належної якості відповідно до вимог споживчого ринку.

Серед існуючих методів оцінки ефективності та оптимізації використання ресурсів підприємства найбільш поширеними є фінансовий підхід, який передбачає розрахунок фінансових результатів, та змішаний підхід, який включає також нефінансові фактори [5].

Таким чином, обґрунтування ефективного використання ресурсів у діяльності підприємства спрямоване на: створення нових структур управління ресурсами підприємства та можливість підвищення об'єктивності прогнозування їх використання; використання інноваційних технологій у виробництві продукції та використанні ресурсів. Засади ефективного використання ресурсів спрямовані на вдосконалення теоретичної бази та методичного підходу до їх раціонального практичного застосування.

Література.

1. Дискіна А.А., Ємець Д.В. Основні методи управління ресурсозбереженням на підприємстві. *Наукові економічні дослідження: актуальні питання та інноваційні аспекти*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 2020. С. 59-62.
2. Серіков А. Особливості ресурсного забезпечення управління. *Проблеми теорії і практики управління*. 2006. № 8 С. 95–101.
3. Калюк А.В. Системний підхід до управління ресурсозбереженням в промисловості. *Ризик*. 2011. № 2. С. 68–70.
4. Межуева Є.Н. Ресурсний потенціал організації сфери послуг: методичні підходи до оцінки та управління (на прикладі житлово-комунального господарства). *Ризик*. 2014. № 1. С. 237–244.
5. Мазур А.О., Кириченко С.О. Методологічні основи ефективного використання ресурсів підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 6 (17). С. 253-258.